

DOUĂ

Conferințe Școlare

istorico-naționale

DE

TH. AVR. AGULETTI

INSPECTOR AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SECUNDAR

I

10 Maiu, ținută la serbarea școlară din 10 Maiu 1905
în sala Teatrului Național.

II

24 Ianuarie, ținută la serbarea școlară din 24 Ian. 1906
în Palatul Ateneului.

BUCUREȘTI

MINERVA, Institut de arte grafice și editură

STRADA REGALĂ, 6

1906

[Faint, illegible purple ink scribble]

17251.
DOUĂ

Conferințe Scolare

istorico-naționale

DE

TH. AVR. AGULETTI

INSPECTOR AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SECUNDAR

I

10 Maiu, ținută la serbarea școlară din 10 Maiu 1905
în sala Teatrului Național.

II

24 Iannarie, ținută la serbarea școlară din 24 Ian. 1906
în Palatul Ateneului.

BUCUREȘTI

MINERVA, Institut de arte grafice și editură

STRADA REGALĂ, 6

1906

22908

9498 (042)

1947

1956

CONTROL 1953

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
COTA 17251

1961

D

PC 102/06

B.C.U. Bucuresti

C22908

PREFAȚĂ

Aceste două conferințe au fost rostite din însărcinare oficială la cele două serbări școlare din urmă. Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii publice le-a tipărit pe fiecare în câte 1000 exemplare pentru a le distribui pe la școli. Scopul propus, și într'un caz și într'altul, a fost de a răspândi cât mai mult în tinerime isprăvile mari naționale.

Neapărat însă, că la amintitele serbări școlare n'au putut lua parte decât un număr restrâns de elevi. Neapărat apoi, că exemplarele tipărite de Minister sunt neîndestulătoare pentru marea masă a școlărilor din țară. Și neapărat deci, că ținta urmărită nu este în acest chip atinsă.

Din această pricină m'am apucat să tipăresc ambele acele conferințe la olaltă, într'un număr mai mare de exemplare, și, pe un preț potrivit, să le pun la îndemâna tinerimei școlare și a marelui public.

Numai așa socotesc, că se îndeplinește pe de-a întregul gândul autorității superioare școlare.

TH. AVR. AGULETTI.

IO MAIU

Sire,
Doamnă,
Alteță regală,
Distins auditor,
Iubită tinerime școlară,

Iată-ne pentru a 39 oară învredniciți — Suveran și supuși, bogați și săraci, intelectuali și muncitori, bătrâni și tineri — de a uita o clipă grijile zilnice și de a ne îndrepta mintea către însăși viața noastră de popor, pentru ca să ne întreținem astfel împreună, măcar odată pe an, asupra rostului ei în trecut și în viitor.

Iată-ne pentru a 39 oară învredniciți — noi toți câți suntem și ne simțim Români, fie din coprintul politic al sta-

tului, fie din cel etnografic al neamului — de a comemora, cu tot entuziasmul unor inimi neîntinate și unor suflete avântate, data aceasta de reculegere națională.

Iată-ne, cu un cuvânt, pentru a 39 oară învredniciți, ca — în pace, liniște, prosperitate și sub ochiul pururi veghiator al Aceluia, pe care istoria îl va recunoaște totdeauna de Carol cel Mare și Înțelept — să sărbătorim *ziua de 10 Maiu*, «ziua ce a făcut'o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ânsa».

I

10 Maiu!...

Care român nu cunoaște însemnătatea neobișnuită a acestei zile? Cui îi este străin uimitorul ei rol în viața românească? Cine se mai poate îndoi de binefăcătoarele ei roade de până acum și de vrednica ei pildă pentru viitor? Și cine, știind și pricepând toate acestea, nu-și simte inima năpădită de dulci emoțiuni la aniversarea ei?!

10 Maiu reprezintă reînvierea românismului, alcătuește însuși sâmburile vieții noastre naționale, întruchipează întregul ideal al poporului român.

10 Maiu este ziua sorțită de a dăinui veacuri peste veacuri în cartea cea mare a neamului românesc, și de a face din acesta puternică cetate a civilizației la Dunărea de jos și Marea-Neagră.

10 Maiu închipuie, cu alte cuvinte, acea putere divină, tainică, dar uriașe, care a smuls un popor de pe povârnișul prăpastiei și l'a ridicat pe norii măririi.

Cerceteze fastele istoriei noastre, acela care s'ar mai putea îndoi de aceasta. Caută acolo pe 10 Maiu 1866, 10 Maiu 1877, 10 Maiu 1881, și în genere pe toți ceilalți 10 Maiu din răstimpul celor 39 ani ultimi. Puie aceste zile în legătură cu trecutul neamului și caute a înțelege din ele viitorul acestuia. Atunci mintea i se va lumina și sufletul i se va înălța, atunci va înțelege că 10 Maiu este cu ade-

vărat geniul ocrotitor al României și românismului.

*
* * *

10 Maiu 1866 scăpă din ghiarele pierzării munca titanică și idealul măreț al generațiunii entuziaste și nobile ce ne premerse. Salvă și întări actul cel mare al «unirii» țărilor noastre și înzestră totdeodată pe acestea cu o dinastie din cele mai ilustre. Aduse adecă trăinicie și stabilitate tânărului stat român, dând astfel o nouă viață părței celei mai de frunte a națiunii românești.

10 Maiu 1877 asigură Românilor reînsuflețiți o existență demnă, un traiu neatârnat, înlesnindu-le puțința de a-și învedera însușirile și voințele fără de nici-o piedică. Hărăzi lor cel mai de preț dar, după viață, orișicărei vietăți, libertatea, — libertatea, care e și mai scumpă pentru un popor, și

cu deosebire și mai scumpă pentru poporul român, care a avut tristul nenoroc de a și-o pierde aproape de la începutul existenței lui și de a nu o mai revedea veacuri!

10 Maiu 1881 desăvârși opera, încoronând'o. Revărsă asupra poporului ales mărire și splendoare, prefăcând ca prin vrajă neînsemnata-i organizare politică de până aci într'un stat cu o strălucită și glorioasă diademă regală.

Iar toți ceilalți 10 Maiu, care fură printre aceștia și care urmărea acestora, adăogară trepte nouă la scara înălțării românești. Consolidară viața launtrică a poporului prin religie, cultură și muncă. Ridică ră faima neamului și o duseră peste hotare. Făcură din Români regatul limanul cultural și național al tuturor consângenilor, ce viețuesc aiurea.

Dar e de prisos a mai stăruii.

Toți știm, toți înțelegem, toți simțim măreția însemnătății lui 10 Maiu și providențialul rost al acestei date în viața noastră de până acum și în ceea care va fi.

A mai căuta să o învederăm ar fi și greu, și greșit. Greu, căci axiomele se enunță nu se demonstrează — și un fel de axiomă istorică e ziua de 10 Maiu. Greșit, căci stăruința ce s'ar pune ar putea fi luată drept reclamă fără valoare.

Să așteptăm însă cu dor prăznuirea acestei zile la anul. Atunci marea expoziție națională retrospectivă va ușura și va completa laudabila strădanie a celor ce tind să pună în mare lumină ziua de 10 Maiu. Atunci nu numai mintea va cuprinde și sufletul va simți, dar și ochiul va vedea, ce datorim noi acestei date simbol. Atunci

faptele vor sprijini vorbele, lucrurile vor întregi ideile, plasticitatea vizuală va desăvârși expunerea narativă, și, din armonizarea tuturor acestor cunoștințe, va reeși o totală edificare. Atunci vom putea proclama, fără de nici o restrângere, ziua de 10 Maiu, ziua cea mai memorabilă din întreaga noastră istorie.

II

Dar dacă din astfel de considerațiuni, lesne de înțeles, nu e atâta nevoie a ne mai opri cu expuneri și demonstrări întru proslăvirea lui 10 Maiu, nu vom trece cu vederea altceva.

Ori și ce faptă, de la cea mai neînsemnată până la cea istorică, își are cauza sau cauzele sale. Cunoașterea acestora se impune, căci ea însemnează înțelegerea deplină și temeinică a actelor prilejite, însemnează dovedirea valorii acestora dacă o au, însemnează întrevederea unor efecte următoare.

Așa este și cu 10 Maiu.

Marile acte istorice românești, sim-

bolizate prin această dată, au neapărat puternice și numeroase cauze. A le ști e și un bine și o datorie. Un bine, căci numai așa suntem stăpâni pe rostul celor făptuite, și reprezentate prin ziua de azi, și putem deschide o cale pentru viitor. O datorie, căci în aceste împrejurări, de generală și patriotică serbare, trebuie să ne amintim cu laudă de factorii născători și să căutăm a naște imitatori.

*
* *

Neapărat, că în primul rând, 10 Maiu se explică prin puterea de viață, prin bărbăția și prin toate celelalte neîntrecute însușiri sufletești ale poporului nostru, însușiri pe care vremea le-a consfințit.

Coborător de 2 neamuri cu «inimi mari și brațe tari» — dar mai cu osebire din stăpânitorii lumii vechi —

poporul român fu ursit a fi chiar de la naștere-i strajă veșnic neadormită la capătul omenirii civilizate.

Și-a fost !

S'a potopit asupra-i cumplite și fără număr vifore de barbari. A fost amenințat cu scufundarea în valurile sălbătăciei și întunerecului. Și totuși, neclintit a rămas la post, punându-și bărbătește pieptul pavază civilizației. Negreșit c'a suferit îngrozitor, negreșit c'a stat pe loc în creștere și dezvoltare, dar a trebuit și a voit să-și împlinească menirea.

Și și-a împlinit-o !

A avut uneori și momente de răgaz, prilejuri favorabile unei reculegeri din luptă. Atunci a căutat să se reîntrezeze, să se refacă, să se înjghebe în mici întocmiri de stat, pentru ca mai cu spor și mai cu izbândă să înfrunte noianul de barbarie și ne-

22908

norociri. N'a putut face aceasta ușor, și așa cum trebuia ori o doria. Întocmirile-i politice de atunci fură unele mai slabe ca altele, unele mai bântuite ca altele. Dar așa cum au fost ele au putut păstra și, câtdecât, păși viața românească.

D'abia după vre-o 12 veacuri dela sădirea lui pe țărmii Dunării, poporul nostru isbuti să închege două stățișoare, mai de prețuit ca întindere și populație. Atunci fu prima rază de lumină dumnezeiască, ce se strecură în sufletu-i sbuciumat.

Liniște însă pentru o mai departe mergere n'avu nici de astădată. Mulți din barbarii rătăcitori se așezaseră și întăriseră în preajma lui, iar alții noi și mai furtunoși îl năpustiră. Însă, ca și în trecut tot așa și acum, poporul român trebuia să stea înfipt unde era.

Și-a stat!

Luptă cruntă, luptă nemerită pentru povestirile eroice ale măreței antichități, se încinge. Neamul nostru nu se dă biruit. Îl îngenunche dușmanii o clipă, el se ridică mai dârz; îl innăbușe vijelia vrășmașe, el găsește in sine-și nouă puteri de împotrivire; vor să-l urnească din loc cutropitorii, el se lasă mai greu ca stânca din munte. Și așa, într'o așa încleștată trântă, a dus-o într'una, dar și într'una a putut să trăiască, într'una a putut să propășască — ori cât de mică ar fi fost acea propășire.

Viața poporului nostru alcătue așa dară una din cele mai mărețe epopi, ce se pot plăsmui. Eroii acesteia sunt întreaga suflare românească, iar miraculosul îl reprezintă acel duh nevăzut, care a preșezut totdeauna la destinele acestui popor și la destinele scumpei noastre patrii.

A fost, este, și va fi o puternică vitalitate în neamul nostru, moștenită de la născători, sporită cu împrejurările, oțelită cu nevoile. Acestei vitalități, acestei strașnice energii de viață și de progres, în fine, acestui întreg mănunchiu de calități, naturale și câștigate, ale poporului nostru, își datorește existența 10 Maiu, acel 10 Maiu ce azi preamărim.

* * *

Cu această constatare numai nu suntem compleți.

Popoarele își canalizează destoiniciile, dorințele și forțele în naturi alese, însemnate de mâna lui Dumnezeu în sânul lor. Ele nu lucrează nici când în massă, deodată, căci se găsesc în neputință de a o face. Năzuințele, voințele și idealurile lor și le sintetizează în personalități distinse, care devin astfel reprezentanții și agenții lor.

Așa s'au făptuit toate actele mari istorice din omenire. Își au ele rădăcina adânc înfiptă în însuși sufletul popoarelor, luate în colectivitatea lor; dar mai imediat sunt urmarea unor iscusinți individuale deosebite, unor străduinți personale îndărătnice, unor talente rari și fără pereche, în care s'au grămădit, într'o epocă oare-care, darurile firești ale popoarelor.

Astfel stau lucrurile și cu Românii și mai ales cu 10 Maiu.

Dacă gloria acestei în veci neperitoare zile revine, în generalitatea ei, întregului popor român, în parte ea e opera luceaferilor acestuia, a bărbaților giganti ce s'au ivit în mijlocul lui și cari, însușindu-și dorurile lui, înțelegându-i păsurile lui, i-au îndrumat silințele spre ceea ce noi azi admirăm și serbăm.

Fără acele firi de elită, fără acele minți agere, inimi generoase, suflete

mari și brațe voinice, n'ar fi îndeplinit
seminția românească, așa dintr'o dată
și în așa de scurt timp, evoluția cea mai
grabnică și desăvârșită, pe care a pu-
tut'o îndeplini vr'un popor cândva și
pe care o înfățișază 10 Maiu.

*
* * *

Și în fruntea acelora — stea călăuzi-
toare a poporului român, spre târâmurii
fericite — stă primul cetățean, primul oș-
tean, primul fiu al neamului — *Carol I.*

El este refăcătorul energiei națio-
nale; El, îmbolditorul voințelor și aspi-
rațiilor românești; El, pricina minunei
văzute și trăite, de a izbândi fulgerător
de repede visul nostru înfripat de secole.

Carol I este ne mai pomenitul vrăjitor
politic, care cu vergeaua-i fermecată a
făcut aproape într'o clipă: dintr'un
popor mort... unul viu, dintr'unul rob...
unul liber, dintr'unul umil... unul mândru,
dintr'unul necunoscut... unul aclamat.

... El, și cu El Augusta-i Doamnă, și cu El Augusta-i Familie, și cu El, în scurt, Hohenzollernii români...

Și aceasta nu e de mirat.

Descendent și înrudit cu cele mai valoroase familii princiare, regale și imperiale, Carol I moșteni și împrumută tot ce-a fost mai distins între calitățile sufletești ale acestora, fără a mai vorbi și de darurile de-a bașca scuturate asupra-i de Ursită.

În primul rând El vădește adânci urme din caracterele strălucitei familii a Hohenzollernilor germani, adică a acelei familii geniale, care făcu minuni pe țărmii Balticei, înjghebând din niște petece de pământ risipite, sărace și dușmănite crunt de vecini, puternicul regat prusian al lui Frederic II și mai în urmă falnicul imperiu german al lui Wilhelm și Bismark.

Mai lasă a se recunoaște apoi și trăsăturile isbitoare ale extraordinarei case Napoleoniene, ale secularilor Habsburgi și chiar ale marilor Romanovi, de cari nu este străin prin legăturile-i de familie

Iar toate aceste daruri — dobândite de la D-zeu, moștenite de la strămoși, câștigate de la rudenii — El se supuse lucrării de contopire și de desvoltare a unei temeinice și depline educațiuni, prin instrucțiune și creștere aleasă, prin felurite și numeroase călătorii de studii, prin cercetări neîntrerupte asupra tuturor problemelor ce interesează soarta popoarelor.

Și astfel s'a stabilit într'însul o cumpănire de însușiri, o armonie de virtuți. Religios și brav, patriot și supus legilor, econom și darnic, mărinimos și ferm, moral și înțelept — iată sufletul lui Carol I.

Mai avu norocul să capete ca tovarășe vieței o fire dintre cele mai alese,

o inteligență scăpărătoare, un geniu poetic, o inimă duioasă, un suflet îngerec — o adevărată soție de suveran și o adevărată mamă de popor. Așa că nimic bun nu se clinti din natura lui Carol, și nimic rău nu i se strecură în suflet. El și Ea conlucrară împreună, îndemnându-se unul pe altul, îndreptându-se unul pe altul, inspirându-se unul pe altul.

Și astfel se întrezăresc:

în Carol I toți prea slăviții noștri voievozi, ce ilustrară paginile analelor naționale: dibaciul și înțeleptul Mircea cel Bătrân; evlavioșii Radu cel Mare și Neagoe Basarab; blândul și iertătorul Alexandru cel Bun; eroicii Ștefan cel Mare și Mihaiu Viteazul; străluciții Matei Basarab, Vasile Lupu și Constantin Brâncoveanu; învățatul și academicianul Dimitrie Cantemir; și în

genere toți cei ce alcătuesc fala trecutului nostru;

iar în prea grațioasa și sublima Suverană: toate strălucitele Doamne, ce fură o podoabă a tronurilor române și a căror prea frumoasă amintire până azi o păstrează cu sfințenie legendele și tradițiile poporului.

* * *

Iată cui se cuvine, pentru a arăta lucrurile în obișnuita și adevărata lor stare, făurirea grandioaselor acte naționale apoteozate prin 10 Maiu.

Mare aniversare este astăzi — o spusăram și o înțelesăram dintru întâiu — și mare cată să fie pornirea noastră astăzi spre bucurie și entuziasm.

Mai mari însă ne apar toate acestea acum, când știm și cine sunt zămislitorii strălucirii românești, căci acum constatăm că ea nu e urmarea vre unei soarte norocoase întâmplătoare și nici a vre unei ocrotiri nemărginit de binevoitoare pornită din afară de granițele noastre politice și etnice.

Nu.

Glorioasele zile de 10 Maiu au fost înscrise, cu litere veșnice, în istoria neamului nostru: de noi, numai de noi, numai de voința, de priceperea și de

înțelepciunea noastră; de noi, reprezentați prin marile și fericitele individualități răsărite dintre noi; de noi, reprezentați mai ales prin Capul Încoronat și Genial, ce noi L'am ales și El ne-ales, noi L'am iubit și El ne-a iubit, noi L'am ascultat și El ne-a ascultat.

Să fim dar veseli fără nici-o rezervă, căci cu adevărat serbarea aceasta e *națională* și în fapte și în făptuitori.

Bucuria noastră însă să fie împreunată cu împlinirea unei datorii, pe cât de sfântă, pe atât de plăcută. În toiul veseliiilor serbării să arătăm recunoștința noastră tuturor acelor cari au născut pe 10 Maiu.

Să exprimăm dar admirație nesfârșită și neștearsă poporului român, mândrului, viteazului și înțeleptului popor român, în toată întinderea lui.

Să aducem tribut pios și prinos sfânt tuturor, celor, cari fie cu vorba, fie cu

mintea, fie cu fapta, au lucrat cu jertfe la ridicarea edificiului măreț, ce azi proslăvim; și să prezintăm mai ales omagiile noastre cele mai depline și profunde, să ridicăm din adâncul inimii osanale nesfârșite, Conducătorului nostru mare și Familiei Sale mari, — spiritele tutelare ale poporului.

S'o facem aceasta, și s'o facem și din considerațiuni pentru viitor.

Și aici mă adresez mai mult ție, iubită tinerime școlară, ție nădejdea țării și a neamului.

Ia aminte că de tine atirună a se păstra neprihănit și întreg sufletul poporului nostru și toate marile lui daruri cu care este înzestrat.

Încredințează-te, că numai ție îți revine meritul de a produce din sânul tău, azi sau mâine, aceleași caractere și aceleași istețimi, aceiași patrioți și

aceiași viteji, ca aceia pe care acum îi lăudăm.

Înțelege bine, că tu ai sarcina frumoasă și grea de a păstra și mări, ceea ce Magnificul nostru Rege a creat.

Pentru aceea:

Iubește, cultivă și dezvoltă poporul pe calea cea mai sănătoasă și înaltă ;

Poartă în tine nestins și neștirbit cultul marilor Români ;

Sădește în sufletul tău și al întregii români iubirea cea mai sfântă, venerația cea mai profundă, devotamentul cel mai nemărginit și încrederea cea mai oarbă în M. S. Regele Carol I și în glorioasa Lui Dinastie.

În sfârșit și tu, și noi toți, imitând pe marii reprezentanți ai națiunii de la 10 Maiu 1866, să jurăm a nu cruța nici silințe, nici sacrificii pentru a întări Tronul și Dinastia M. S. Regelui

nostru prea înălțat; să jurăm de a nu pierde un minut fără de a nu lucra cu El și cu ai Lui la veșnica mărire și înflorire a României și a întregii seminții românești.

*Trăiască M. S. Regele Carol I și
M. S. Regina!*

Trăiască Altețele Lor Regale!

*Trăiască Țara și Națiunea Română
de pretutindenea!*

---

24 IANUARIE

*Doamnelor,
Domnilor,
Iubiți școlari,*

Națiunea română ca și biserica creștină — cu a cărei viață de sbucium, prigoniri, dar și de finală izbândă se aseamănă aidoma — își are calendarul său istoric cu sărbători amintitoare a faptelor de restriște ori de înălțare din trecut. Unele din acestea au o mai mare însemnătate, altele una foarte mare, cum ar fi de pildă cele «legate» ori cele «împărătești» ale bisericei. Pe toate însă poporul le cinstește după cuviință, dând pe bună dreptate cestor din urmă toată solemnitatea și pompa.

O astfel de «împărătească» sărbătoare națională este ziua de azi, ziua

de 24 Ianuarie, ziua *Unirei Principatelor Române*, ziua de naștere a *României*.

De aceea și noi, drept credincioși și iubitori fii ai națiunii, ne-am întrunit la olaltă — «mic și mare, tânăr și bătrân» — în acest templu cultural românesc, ca să o prăznuim cu toată înflăcărea patriotică.

I

Că ziua de 24 Ianuarie constituie una din cele mai vrednice de pomenit date din istoria neamului nostru întreg; și că, prin urmare, marea ei sărbătorire e nu se poate mai îndreptățită; ușor se poate învedera.

* * *

Cu mult înainte de aceste timpuri de față, străbunii noștri alcătuiseră pe locurile unde și azi trăim — «din Carpați până la Mare, de la Tisa în răsărit» — o singură stăpânire. Era stăpânirea răsăditorilor romani.

Vremile însă, sub cârma cărora stau bieții oameni și ticăitele lor întocmiri, au nimicit'o curând.

De atunci seminția românească s'a fărâmițat mult sub influența atâtor împrejurări neprielnice, s'a istovit aproape în lupte nepotrivite, și a încăput sub puterea a felurite Domnii străine și vrășmașe.

Și-a stat așa veacuri uitate.

Mult încoace, printr'un norocos joc al soartei, parte din aceste frânturi izbutiră să se pună mai la adăpost de vânturile turbate, închegând cu nespusă trudă și sfortare, două mititele organizme politice, două stătulețe.

Astfel luară naștere Muntenia și Moldova.

De bine, de rău, acestea putură să dăinuiască până la noi. Cu cât năduf însă și-au târât ele viața prin noianul de izbeliști, ce fură sorțite să străbată, nimeni nu-și poate da cu gândul.

Iar într'un timp, așa de vitreg se rotiseră împrejurările, în cât pe nesimțite

se pregătea și sărmanelor țărișoare — prin încalcări, cutropiri și rășluri din trupu-le — aceiași desnădăjduită soartă ca a frânturilor frățești din robia celor de altă lege, de altă limbă, de alt sânge. Și mare prăpăd ar fi fost pe neam stârpirea aceasta a singurelor urme existente de viață națională.

*
* * *

Pe marginea îngrozitoarei prăpăstii, în pragul nimicirii veșnice, pe povârnișul prăvălirei zdrobitoare, cele două țări surori găsiră printr'o comună și supremă silință, chipul mântuirii.

Imbărbătate de căldura și lumina învietoare a Apusului — a Apusului înrudit mai ales — ele călcară în picioare șarpele pizmei și al zavistiei, spulberară orice umbră de egoism, își porniră inimile spre jertfirea celor personale, și-și întinseră frățescă mână de ajutor.

Pricepeau că numai așa vor fi mai în măsură să aibă trecere în ochii marilor și prea pofticioșilor vecini; că numai așa vor fi mai în stare să se apere dârz de vre-o viitoare năpustire dușmănoasă; că numai așa vor fi mai în putință să se desvolte cu folos pe toate căile; — de oarece numai așa vor conlucra spre un singur scop și într'o singură direcție atâtea alese inimi și minți românești.

* * *

Pe temeiul unor astfel de gândiri și hotărâri căpătă ființă actul din 24 *Ianuarie* 1859, când prin *Unire*, se trase brazdă peste vechile hotare dintre Țara Românească și Moldova, întinzându-se «horă mare și frățească pe câmpia românească».

II

S'a scurs dela săvârșirea acestui fapt dătător de viață aproape o jumătate de veac. Dar oricât de mult timp s'ar fi pus, și se va pune, între el și noi, nu trebuie să scăpăm o clipă marea lui însemnătate și nu trebuie să tânjim un moment întru a ne înălța gândul către toți cari se osteniră fără preget întru zămislirea lui.

* * *

Întâiu și întâiu mintea ne poartă către acei nepieritori fii ai neamului, ce ilustrară perioada unionistă dintre 1848 și 1859, direcții părinți ai «Unirei».

Anume :

Către revoluționarii din 1848, cari îmbibați și înflăcărați de ideile liberatoare — răsfirate în lume de nobila, generoasa și falnica Franță — puseră prima urzeală conștientă a României;

Către pribegii de după Balta-Liman, cari prin scrierile și vorbele lor pironiră atenția Europei și a congresului dela Paris din 1856 asupra rostului Românilor dela Dunăre ;

Către naționaliștii Divanurilor ad-hoc din 1857, cari nu șovăiră o clipă a formula categoric chestiunea «Unirei» ;

Către alcătuitoarii Convenției din 1858, cari înduplecați de rugămintele și dreptatea Românilor hărăziră acestora, prin semi-unire, izbândirea unei părți din înfocata lor dorință ;

Către unioniștii din 1859, cari ne-strămutați în hotărârea lor desăvârșiră lăturalnic actul Europei prin alegerea

uneia și aceleiași persoane ca Domn al ambelor țări surori;

În sfârșit către acela, care prin cugețile și pornirile lui mari și patriotice, prin toată personalitatea sa, fu cel mai potrivit «om nou, la timpuri noi», către alesul de acum 47 ani, către *Alexandru Ioan I. Cuza*.

*
*   *   *

În al doilea rând ne ducem cu gândul spre înainte-mergătorii acestora.

Perioada unionistă amintită a avut plămăditorii ei, dacă nu cu idei așa de lămurite, așa de netede, așa de încheigate într'această privință, totuși destul de binefăcătoare, destul de înălțătoare, destul de îndrumătoare către largile și luminoasele orizonturi naționale de mai târziu.

Așa fură cei ce ajutară în ori-ce chip și pe ori-ce cale — în secolii XV,

XVI, XVII — la sălășluirea limbei românești în slujba bisericească, în treburile domniei, în literatură, trezind prin aceasta conștiința națională și credința într'un singur tot românesc.

Așa fură cei ce elaborară diferite scrieri — cronicarii, istoricii și învățații secolilor XVII, XVIII și parte din XIX — vânturând astfel Românilor idei de obștească origină romană, de mare și unitară întindere teritorială, de neclintită stăpânire de veacuri a pământului în cari au fost implântați.

Așa fură, în sfârșit, cei ce prilejiră mișcarea națională din 1821, comuna administrație a Regulamentului Organic și prielnicile întocmiri asemănătoare ale Domniilor dinainte de 1848.

*
* * *

În fine, ne putem afundă cu mintea tot mai mult în vultoarea trecutului.

Toți marii și micii noștri voevozi pot fi socotiți fără greș ca inspiratori ai «Unirei». Prin cerbicoasele lor lupte creștinești și românești, ei păstrară neamul, păstrară legea, păstrară limba strămoșească și le lăsară talisman neprihănit urmașilor. Aceștia își făcură un ideal din conservarea moștenirii primite și din datoria de a o trece la fel celor de după ei.

Și astfel se urmă din generație în generație.

Așa încât, atunci când primejdia amenință comoara lăsată, trebui vrând nevrând să nu se găsească alt mijloc de scăpare decât «Unirea». Altfel «s'ar fi dat pământul care eră frământat cu sângele moșilor și strămoșilor».

*
* *

Iar printre toți acești ai noștri Domnitori fu unul în deosebi, care dete o

genială indicație faptului săvârșit în 24 Ianuarie 1859.

Fu acela, care în mod fulgerător împreună, acum trei veacuri, într'un singur trup politic, Muntenia, Ardealul și Moldova. Fu acela, care din năstav dumnezeesc trase liniile — nu cu gândul lămurit, dar cu brațul hotărât — ale unui viitor mare program național. Fu năpraznicul *Mihaiu Viteazul*.

* * *

Tuturor acestor factori și tuturor acestor împrejurări, să le închinăm astăzi întreaga noastră amintire.

III

Lauda actului «Unirei» însă și a tuturor celor mai de aproape ori mai de departe ai lui făuritori nu se poate mărgini numai la atât. Mai completă, mai caldă, mai bine meritată apare ea, când privim și roadele neasemuit de bogate ale strălucitei fapte de acum 47 ani.

* * *

Și într'adevăr :

Statul înjghebat în 1859 a căpătat într'un restimp, destul de scurt pentru viața unui popor, un avânt uimitor pe toate tărâmurile.

Și-a însușit chipul de guvernare occidentală. Și-a sporit bogăția prin în-

mulțirea și îmbunătățirea tuturor mijloacelor de dezvoltare, îmboldire și ajutor a vieții materiale. Și-a alcătuit puternică și proprie ființă sufletească prin îngrijirea de cele religioase și culturale. Și-a câștigat prin fer și sânge dreptul de a trăi neatârnat, și de a se înălța la treapta de Regat. Și-a creat într'un cuvânt un râvnit loc de cinste printre celelalte state mai vechi și mai cu faimă.

«Unirea» a dat frumoase, dorite și prevăzute rezultate și deci cu atât mai mult se cuvine a fi preamărită.

* * *

Un lucru însă.

Fățul politic românesc din 24 Ianuarie 1859 a avut parte și de o «creștere» aleasă. A avut norocul să încapă pe mâna unor educatori demni de nă-

cătorii firești prin dragostea, dezinteresarea și patriotismul lor.

Și mai vârtos a fost ursit să dobândească un părinte adoptiv — dar câți părinți legitimi se pot asemui cu El? — care de 40 de ani îi duce pașii într'una spre lumină, într'una spre fală, într'una spre strălucire.

M. S. Regele Carol I este acest tată neprețuit, căci :

Cei dela 1859 plăsmuiră «Unirea», dar El o păstră și o întări ;

Cei dela 1859 izvodiră România, dar El o luă în brațele Sale părintești — tocmai când plăpânda ființă era să fie înghițită de piericiune — o strecură prin vălmășagul tuturilor nevoilor, îi dete tot focul iubirei Sale fără pereche și o aduse astfel la înălțarea ce ne minunează.

Unirea și Domnia Regelui Carol I aproape se contopesc prin urmare.

IV

Dar proslăvirea faptului azi aniversat trebuie făcută și din alt punct de vedere. Anume, trebuiesc luate în seamă și speranțele în viitor, ce el însuși și a căror îndeplinire pare a nu fi așa de îndepărtată.

Negreșit.

*
* *

Constituirea și viața de până acum a României au avut fericite înrâuriri peste granițe asupra fraților, ce încă sunt osândiți să ducă jugul oblăduirilor maștere. Au zădărit în ei mândria națională și conștiința de neam, i-au oțelit în trudnicile lor lupte pentru păstrarea

naționalității, și le-au asigurat puțința de a-și ține neatinsă, neștirbită și nepătată întreaga lor făptură de popor deosebit.

Așa s'a întâmplat în frumosul Ardeal, așa în dulcea Bucovină, așa în mănoasa Basarabie, așa în sângerânda Macedonie.

Printr'aceasta s'a pus piatra fundamentală a acelei splendide clădiri politice românești, al cărei plan de mult este croit și a cărei ridicare cu inima palpitândă și cu ochii umezi de bucuria izbânzi o așteptăm. Printr'aceasta s'a început perioada asemănătoare epocii premergătoare lui 24 Ianuarie 1859. Printr'aceasta s'a deschis larg și spornic drum *unirei tuturilor Românilor*.

*
*   *
*

De altfel nu poate fi decât așa.
Obârșia noastră romană și imperială

nu îngăduie până la nesfârșit împilarea streină. Programul-testament rămas dela «poetul spadei» din secolul XVI nu e îndeplinit pe deaîntregul. În viața sufletească a poporului român nu se vorbește de prinți ori regi, ci în basme, legende și povestiri se întâmpină totdeauna: a fost odată un *împărat...*, era odată o *împărăție...*, fu un *fiu de împărat...*

O voce lăuntrică ne spune — și cele făptuite până acum o îndreptățesc — că trebuie să vie minutul sublim, când o și mai mare «Unire» românească se va desăvîrși, când serbătoarea de astăzi cu adevărat «împărătească» va ajunge, când stăpânitorului nostru îi va putea striga tot leatul — cum zice un poet militar — *...trăiască «împăratul»*.

Săltăm de bucurie în acest 24 Ianuarie gândindu-ne la cum s'a făcut și la tot ce s'a făcut până acum. De mai mult entuziasm național însă vom tresări în cel viitor mult așteptat.

Dar în prepararea acestei biruinți strălucite să nu pregetăm a munci sârguincios, hotărât dar înțelepțește. Veșnic cu ochii minții țintă pe farul limanului mântuitor, să ne grăbim.... încet a-l ajunge. Arzătorul dor românesc să-l avem prea puțin pe buze — în împrejurări mari și rari — și prea mult în cuget și în simțiri — în toate clipitele zilelor și nopților.

Numai așa și numai atunci ne vom învrednici să sărbătorim acel mare 24 Ianuarie, complimentul celui de astăzi.

În aceste sentimente de bucurie și
speranță să strigăm pe toată întinderea
românească :

*Trăiască 24 Ianuarie, simbolul
Unirii Românești!*

Trăiască Românismul!

